

Jesus en het teken van de slang

Preek n.a.v. Joh. 3:14

In 1985 verscheen in de Telegraaf een artikel van de bekende professor Smalhout met de titel "Die verschrikkelijke vrijdag". De ondertitel luidde "Een minutieuze reconstructie van het lijden van Jezus Christus..." In dit lange artikel wordt de medische kant van de dood door kruisiging uiterst nauwkeurig beschreven. Zó nauwkeurig, dat ik er misselijk van werd. Professor Smalhout beschrijft exact wat er in en met het lichaam van een gekruisigde gebeurde. En dat is afschuwelijk! Het is een helse marteling, een uitputtingsslag van verscheurende pijn en verstikking. Als je het leest, dringt het vlijmscherp tot je door, wat voor een onmenselijke straf de Here Jezus heeft moeten ondergaan.

Maar... Jezus was niet de enige die gekruisigd werd! Naast Hem hingen er nóg twee. De kruisdood was – helaas – geen unieke manier van sterven, die alleen bij Jezus is toegepast. Waarom is voor christenen die kruisdood dan zo bijzonder? Omdat Jezus onschuldig ter dood werd veroordeeld? Zeker, dat ook. Maar er zijn vast wel meer mensen onschuldig aan het kruis gehangen, net zoals er nu ook nog onschuldigen ter dood veroordeeld worden in sommige landen.

Wat was er bij Jezus nu anders, dan bij alle andere gekruisigden? Je zult misschien willen antwoorden: "Dat Hij al onze zonden op zich nam." Dat is een waar antwoord. Maar, kun je ook uitleggen wat die mooie zin betekent? Besef je welke diepte daar achter schuilgaat? Daarover wil ik vandaag nadenken door een rondreis door de Bijbel te maken.

We beginnen met Johannes 3:14: *"... gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, zo moet ook de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een ieder, die gelooft, in Hem eeuwig leven hebbe."*

Toen ik dit stukje eens goed tot me liet doordringen, was ik verbijsterd! Hoe vaak had ik het niet gelezen, maar stond hier echt wat ik dacht te lezen? Ik bladerde zoekend door mijn Bijbeltje om het verhaal van Mozes en de slang in de woestijn te vinden. Dat staat in Numeri 21:4-9, lees maar mee:

"Toen zij van de berg Hor opgebroken waren in de richting van de Schelfzee ten einde om het land Edom heen te trekken, werd het volk onderweg ongeduldig. En het volk sprak tegen God en tegen Mozes: Waarom hebt gij ons uit Egypte gevoerd? Om te sterven in de woestijn? Want er is geen brood en geen water en van deze flauwe spijs walgen wij. Toen zond de HERE vurige slangen onder het volk; die beten het volk, zodat er velen van Israël stierven. Daarop kwam het volk tot Mozes en zeide: Wij hebben gezondigd, want wij hebben tegen de HERE en tegen u gesproken; bid tot de HERE, dat Hij de slangen van ons wegdoe. Toen bad Mozes ten gunste van het volk.

De HERE dan zeide tot Mozes: Maak een vurige slang en plaats die op een staak; ieder, die daarnaar ziet, wanneer hij gebeten is, zal in leven blijven. Toen maakte Mozes een koperen slang en plaatste die op een staak; en wie, wanneer een slang hem gebeten had, op de koperen slang de blik richtte, bleef in leven."

Wat was er gebeurd? Het volk Israël was ongeduldig geworden. De reis duurde al zó lang! Oorspronkelijk was het toch de bedoeling om naar het beloofde land Kanaän te gaan? Het leek er niet echt meer op... Het volk maakte flinke omwegen, nu moesten ze weer om het land Edom heen trekken, terug richting de Schelfzee – nota bene de zee waar de uittocht uit Egypte was begonnen... Zo komen ze er nooit! En toen kwam het wantrouwen: is JHWH – de Verbondsgod wel te vertrouwen? Kan Hij zijn beloften waarmaken? Kunnen we echt op Hem aan? Wat doen we hier eigenlijk in de woestijn! Heeft Hij ons hier gebracht om te sterven?

Israël begon zijn God te wantrouwen. Beste mensen, dat is de oude en grote zonde tegen God! Zo was het toch allemaal begonnen in het paradijs? De slang lispelde tegen Eva: *“God heeft jullie zeker wel verboden van de bomen in de hof te eten, hè? Nee hoor, antwoordde de vrouw, wij mogen van alle bomen eten, behalve van die in het midden van de hof. Wij mogen hem zelfs niet aanraken, want dan zullen wij sterven. Dat is een leugen, zei de slang, je zult niet sterven. God zegt dat alleen, omdat Hij weet dat jullie aan Hem gelijk zullen zijn als je daarvan eet. Je ogen zullen open gaan en evenals God zul je het onderscheid kennen tussen goed en kwaad.”* (Gen.3:1-5 uit Het Boek)

Zie je wat de slang deed? Hij ondermijnde het vertrouwen in God. Eva begon daardoor te denken: Zou God iets voor ons verborgen houden? Hij is altijd zo eerlijk en open tegen ons als we 's avonds door de hof wandelen. Maar als Hij dus iets voor ons achterhoudt, dan ... En daar begon de twijfel: is God betrouwbaar? Is Hij wel helemaal eerlijk?

Twijfelen aan Gods oprechtheid is Hem tot een mogelijke leugenaar maken. Adam en Eva besloten de aartsleugenaar te geloven en ongehoorzaam te zijn aan hun Schepper. Wantrouwen en ongeloof is dus het struikelblok geworden, waardoor Adam en Eva de zonde ontdekten. Wantrouwen aan God is de satanische slangenbeet, waar je dóódziek van wordt!

Toch niet verwonderlijk dan, dat de Here vurige slangen stuurde naar het ongeduldige, mopperende en wantrouwende volk Israël. Velen stierven door de vlammeende pijn. Doodsbang ontdekten de Israëlieten wat er gaande is en ze smeekten Mozes: *“Bid tot de Here, dat Hij de slangen van ons wegdoe.”* Mozes deed dat, maar de slangen gingen niet direct weg. Ik ben ervan overtuigd, dat God dat best kon doen. Maar God koos voor een andere weg: Mozes moest een koperen slang op een stok maken (en dat zal best even geduurd hebben...!). Iedereen die naar deze slang keek, nadat hij was gebeten, bleef in leven.

Dat is gek! Ben je net gebeten door zo'n vreselijke slang – moet je naar een koperen afbeelding van dat enge beest kijken... Het lijkt me dat je daar niet echt voor in de stemming bent. Dat vraagt een overwinning van jezelf: je sleept je doodzieke lichaam de veilige beschutting van de tent weer uit om de blik te richten op een afbeelding van je kwelgeest. Wil je dat? Doen wat Mozes namens God zegt, vraagt geloof – vertrouwen!

Begrijp je wat God daarmee wilde bereiken? Het wantrouwen en het ongeloof moesten worden omgezet in daden van geloof en vertrouwen: als ik maar gewoon doe wat God zegt (ook al is het nog zo gek), blijf ik in leven. De blik gericht houden op die verhoogde koperen slang was levensreddend.

Nu weer terug naar die tekst uit Johannes, waar ik zo verbijsterd over was. Begrijp je iets van mijn verbazing? Jezus vergelijkt zichzelf met die koperen slang uit Numeri 21. Op zich een prima te begrijpen vergelijking: zoals de Israëlieten in de woestijn gered werden door op te kijken naar die verhoogde slang, zo worden wij gered door op te kijken naar de verhoogde Christus. En toch... het voelt vreemd: Jezus die zichzelf vergelijkt met de vurige slang. De slang is immers sinds het paradijs in heel de bijbel het symbool van dood en verderf, list en bedrog. De satan wordt in Openbaring tweemaal *'de oude slang'* genoemd. (12:9, 20:2)

In het woord 'slang' klinken de woorden leugen, duivel en zonde door. Hoe kan Jezus zich daarmee vergelijken!? Zou Hij dat niet beseft hebben? Zou Hij zich niet bewust zijn geweest van die nare bijsmak aan het woord 'slang'?

Daar geloof ik niets van! Hij moet het bewust en expres zo hebben gezegd tijdens zijn gesprek met Nicodemus. Deze Farizeeër was 's nachts bij Jezus gekomen en had gevraagd: *"Rabbi, wij weten, dat Gij van God gekomen zijt als leraar; want niemand kan die tekenen doen, welke Gij doet, tenzij God met Hem is."* (Joh.3:1-2)

Jezus legde hem toen uit, dat Hij inderdaad *'van God gekomen'* is – *'uit de hemel nedergedaald'* om een heel bijzonder teken te doen. Nee, geen teken dat Hij kon doen omdat *"God met Hem is"*. Het was juist een teken dat Hij in totale Godverlatenheid zou doen. Hij zou verhoogd worden zoals die verschrikkelijke slang van Mozes. Een afschrikwekkend voorwerp van afschuw zou Hij zijn, dat desondanks toch ook levensreddend is.

Nogmaals, ik ben er van overtuigd, dat Jezus zich niet vergiste, toen Hij deze vergelijking maakte. Doelbewust gaf Hij hiermee haarscherp de ontzagwekkende diepte van zijn kruisdood aan. Jezus vereenzelvigd zich door deze uitspraak met de leugen, de duivel en de zonde – met alles waar de Heilige God van gruwelt! Jezus is tijdens zijn verhoring aan het kruis de vleesgeworden leugen geworden, de personificatie van de zonde...

Kan je dat zo zeggen? Of schiet ik nu teveel door in mijn denken?

Ik meen toch van niet. In Galaten 3:13 staat namelijk: *"Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek der wet door voor ons een vloek te worden; want er staat geschreven: Vervloekt is een ieder, die aan het hout hangt."*

Dat klinkt snoeihard: Jezus is een vloek geworden. En nu in gewoon Nederlands (schrik niet, het klinkt Godslasterlijk, maar het is wel superduidelijk): Jeshua - "God redt" is "God, verdoem me" geworden...

Begrijp je nu die schreeuw vanaf het kruis tijdens de drie uren duisternis: *“Eli, Eli, lama sabachtani? ... Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?”* Daar hing Jezus, de hemeling, aan een paal tussen hemel en aarde. Door mensen verstoten én ook nog eens door zijn God verlaten – verdoemd! Dát is pas echt onmenselijk lijden.

Waaróm was Jezus aan het kruis een vloek geworden? Waarom verliet God Hem toen?

Omdat God daar aan het kruis niet Zijn eniggeboren Zoon zag hangen, maar de ‘zonde’. Paulus schrijft daarover in 2 Corinthe 5: *“Hem, die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt...”* (21a) Jezus is dus inderdaad de personificatie, de belichaming van de zonde geworden.

Maar de zonde is zó tegengesteld aan het heilige van God, dat ze elkaar niet kunnen verdragen. In Gods nabijheid is geen plaats voor zonde; en wie zondigt heeft liever niet dat God toekijkt...

Heeft Jezus dan zonden gedaan? Nee, zegt de Bijbel op meerdere plaatsen. (o.a. Hebr.4:15) Paulus schrijft ook niet dat Jezus tot zondenu is gemaakt, maar tot zondee. En die ene letter maakt een groot verschil.

Zonden zijn de verkeerde daden. Die heeft Jezus niet gedaan. Hij heeft wel de *schuld* van de zonden van ons mensen op zich genomen. Petrus zegt daarover in zijn eerste brief: *“...Christus... die geen zonde gedaan heeft en in wiens mond geen bedrog is gevonden; (...) die zelf onze zonden in zijn lichaam op het hout gebracht heeft...”* (1Petr.2:22-24a)

En dat is natuurlijk nogal wat! Hij betaalde voor mij de schuld die ik nooit zou kunnen betalen. En ook voor jou – ja, voor iedereen die in Hem gelooft... Enorm, wat een schuldenlast lag daar op Zijn kapot gegeselde rug!

Maar Paulus gaat nog een stapje verder. Jezus droeg niet alleen al onze zonden in zijn lichaam, nee, Hij wás ook nog eens ‘zonde’. Dan gaat het niet over verkeerde daden.

Om het verschil duidelijk te maken neem ik even een baby'tje als voorbeeld. Pasgeboren ligt het daar tevreden te slapen in de wieg. Zo'n lief kindje heeft nog geen zonden gedaan. En toch zeggen we David na: *“Zie, in ongerechtigheid ben ik geboren, in zonde heeft mijn moeder mij ontvangen.”* (Ps.51:5) Want... eens komt voor elk baby'tje de dag, dat het z'n eerste zonde doet! Alsof er een virus in dat kleine lichaampje sluimerde, dat op een dag zijn kwaadaardige kop opsteekt.

Zonde in deze betekenis van het woord is dus de aanduiding van een principe, een beginsel*. Hier zit de kern van het probleem van de mensheid. De term zonde wordt vaak – en terecht – uitgelegd als: het doel missen. Maar... in de Bijbel is zonde niet alleen het gemis van iets wat zou moeten, maar ook de aanwezigheid van iets wat er niet hoorde te zijn. Adam en Eva hadden in beginsel alleen kennis van goed, maar door hun ongehoorzaamheid kregen ze er iets bij, wat ze nooit hadden moeten krijgen: kennis van kwaad.

En die kennis bezitten wij nu nog steeds. We weten dat er een keus is tussen goed en kwaad, tussen liefde en haat, of liefde en lust, tussen hoogmoed en nederigheid, liegen en de waarheid vertellen, en ga zo maar even door. En hoe vaak kiezen we niet het kwaad?

Als Jezus nu alleen voor onze schuld was gestorven... Dan zou de kern van het probleem niet aangepakt zijn; dan zou het principe van het kwaad in mij blijven bestaan. Dan ben ik dus nog steeds ziek van dat virus en gegarandeerd dat het dan weer de kop opsteekt in een zwak moment. Want virussen slaan altijd toe, wanneer je minder weerstand hebt, nietwaar? Maar gelukkig heeft onze wijze God dit ook voor ons willen oplossen, zo leren we dus van Paulus in 2 Corinthe 5. Jezus heeft niet alleen *“onze zonden in zijn lichaam op het hout gebracht”*, Hij is ook *“voor ons tot zonde gemaakt”*. Dat betekent dat Hij daar niet alleen hing met onze schuld op zijn schouders, maar ook als het boze principe dat als een virus in ons zit. Christus was een vloek geworden, omdat Hij daar hing als het kwaadaardige beginsel, als de wortel van het kwaad.

Besef je dat? Dringt het tot je door? Wat lag er een loden last op zijn schouders tijdens die drie donkere uren!!! Dáárom was zijn lijden onzegbaar veel zwaarder dan het lijden van de misdadigers naast Hem. Die hadden hun straf verdiend: ze wáren tenslotte misdadigers. Maar Jezus had niets onbehoorlijks gedaan.

Wat maakt het lijden van Jezus nu een diepe indruk op me. En wat ben ik er dankbaar voor. Hij heeft door zijn kruisdood niet alleen mijn zondenprobleem opgelost, maar ook het zondeprobleem. Niet alleen de schuld is weggedaan, ook het virus is verdwenen! Ik kan gaan leven – écht leven – vanuit een nieuw beginsel, een nieuw principe.

Dat is denk ik ook wat Jezus aan Nicodemus wilde uitleggen: *“Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand wederom geboren wordt, kan hij het Koninkrijk Gods niet zien. ... Wat uit het vlees geboren is, is vlees, en wat uit de Geest geboren is, is geest. Verwonder u niet, dat Ik u gezegd heb: Gijlieden moet wederom geboren worden.”* (Joh.3:3,6-7)

Opnieuw geboren worden, uit de Geest geboren worden; dát is het nieuwe beginsel van waaruit je leven mag, zelfs éúwig leven mag. Nicodemus begreep hier niets van, maar Jezus leert hem – en daarmee ons – hoe je opnieuw geboren kunt worden.

Het ís ook eigenlijk onbegrijpelijk; net zo gek als bij de Israëlieten in de woestijn, die met hun brandende pijn omhoog moesten kijken naar een afbeelding van dat afschuwelijke beest dat die pijn veroorzaakt had. Maar tóch keken ze, hopen op redding. Daarmee deden ze na hun opstandigheid weer wat God zei. En dat was hun redding: ze bleven in leven.

Kijk, zegt Jezus tegen Nicodemus, zo moet je ook naar Mij kijken als Ik verhoogd wordt op een houten paal, net zoals die slang van Mozes. Jullie mensen zijn in opstand gekomen tegen God en hebben grote woorden tegen Hem gesproken. Jullie zijn gebeten door de oude slang, de satan. Daardoor zijn jullie ziek geworden, ernstig ziek. Maar kijk omhoog naar Mij, kijk gewoon! Verwacht je redding van Mij!

Nee, dan zie je geen Koning in pracht en majesteit. Dan zie je eerder de man waarover Jesaja profeteerde: *“Hij was veracht en van mensen verlaten, een man van smarten en vertrouwd met ziekte, ja, als iemand, voor wie men het gelaat verbergt; hij was veracht en wij hebben hem niet geacht. Nochtans, onze ziekten heeft hij op zich genomen, en onze smarten gedragen; wij echter hielden hem voor een geplaagde, een door God geslagene en verdrukte. Maar om onze overtredingen werd hij doorboord, om onze ongerechtigheden verbrijzeld; de straf die ons de vrede aanbrengt, was op hem, en door zijn striemen is ons genezing geworden. Wij allen dwaalden als schapen, wij wendden ons ieder naar zijn eigen weg, maar de HERE heeft ons aller ongerechtigheid op hem doen neerkomen.”* (Jes.53:3-6)

Zó kijk ik naar Jezus aan het kruis: een Man gebroken onder onze zondenschuld; en Hem wordt ook nog het zondeprincipe aangerekend. Dan besef ik: alleen Hij kan mijn problemen met zonde en schuld oplossen, hoe gek en oneerlijk ik het soms ook vind. Maar toch blijf ik opkijken naar Jeshua – JHWH redt. Ja, alleen Hij kon mij redden, zelf zat ik te vast verstrikt in het principe van de zonde. Maar Hij heeft mij ervan bevrijd. Als ik mezelf aan Hem toevertrouw, mag ik mijn schuld op zijn schouders leggen. Maar ook mag ik in Hem de slang zien die doodgaat, het beginsel van het kwaad dat stierf mét Hem en door Hem. Hij offerde zichzelf voor ons uit onbegrijpelijke liefde, Hij overwon daarmee het kwade door het goede. (Vgl. Rom.12:21)

Als je dat gelooft – er ‘amen’ op zegt, héb je eeuwig leven. Een nieuw leven met een nieuw levensprincipe. Dat principe wordt door zowel Petrus als Paulus verwoord in het vervolg van de verzen die ik eerder heb aangehaald: Petrus: *“...die zelf onze zonden in zijn lichaam op het hout gebracht heeft, opdat wij, aan de zonden afgestorven, voor de gerechtigheid zouden leven...”* (1Petr.2:24) en Paulus: *“Hem, die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheid Gods in Hem.”* (2Cor.5:21)

Het nieuwe beginsel in het leven van een wedergeboren mens, heet dus gerechtigheid. Wat dat is? Het Grieks-Nederlands lexicon legt dit woord heel mooi uit: letterlijk betekent het Griekse woord ‘de toestand van iemand zoals hij hoort te zijn’. Door de zonde misten we het doel. Maar de zonde als levensprincipe is door Jezus uit mijn leven weggedaan; nu ben ik weer zoals ik hoor te zijn: écht mens zoals God het bedoeld had.

Wil je weten wat “menszijn naar Gods bedoeling” praktisch betekent? Lees dan maar eens mee wat Paulus na 2 Corinthe 5:21 schrijft in hoofdstuk 6:

“Als Gods medewerkers dringen wij er op aan dat u de genade van God, die u ontvangen hebt, niet naast u zult neerleggen. Want God zegt: "Op het goede moment verhoorde Ik uw gebed. Op de dag van redding kwam Ik u te hulp." Dat goede moment is nu aangebroken en het is nu ook die dag van redding. Wij leven zo dat niemand door onze houding van de Here wordt afgehouden. Zo kan van ons werk geen kwaad gesproken worden. Bij alles wat wij doen, willen wij laten blijken dat wij echte dienaren van God zijn. Wij verdragen geduldig allerlei pijn en moeite terwille van de Here. Wij zijn geslagen, gevangen gezet en uitgejouwd; wij hebben gezwogd, hele nachten hebben wij slapeloos doorgebracht en wij moesten het vaak zonder eten doen. Wat wij over onszelf zeggen, hebben wij waargemaakt door ons zuivere leven, ons begrip van het goede nieuws en ons geduld. We zijn vriendelijk, vol oprechte liefde en vol van de Heilige Geest geweest. Onze woorden zijn een getuigenis van de waarheid en God heeft ons daarvoor kracht gegeven. De rechtvaardigheid was ons wapen, zowel in de aanval als in de verdediging. Wij blijven de Here trouw, of anderen ons nu minachten of hoogachten, of ze ons nu prijzen of bekritisieren. Wij zijn eerlijk, al noemt men ons leugenaars. De wereld negeert ons, maar God kent ons. Wij leven op de rand van de dood en toch zijn wij springlevend! Wij worden geslagen, maar niet gedood. Ons hart doet pijn, maar de Here geeft ons blijdschap. Wij zijn arm, maar geven anderen veel geestelijke rijkdom. Wij hebben niets, maar genieten van alles.”
(Het Boek, 2Cor.6:1-10)

Amen

Capelle aan den IJssel, 5 oktober 2003

Bijpassende liederen:

Opw. 546 Nabij Gods hoogverheven troon
Opw. 480 U stierf voor mij, mijn Jezus
Opw. 506 Zing het lied van het Lam
Opw. 509 Zo lief had God de Vader ons

* Zie hierover: J.Ph. Fijnvandraat, De Man die niet kón zondigen, Uitg. H. Medema, 1984